

3

કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો (Company Final Accounts)

1. પ્રસ્તાવના	6. પાકા સરવૈયાનો નમૂનો અને સામાન્ય સૂચનાઓ
2. નાણાકીય પત્રકોનો અર્થ	7. નફા-નુકસાનના પત્રકનો નમૂનો અને સામાન્ય સૂચનાઓ
3. નાણાકીય વર્ષ	— સ્વાધ્યાય
4. નાણાકીય પત્રકોનાં લક્ષણો	
5. નાણાકીય પત્રકો તૈયાર કરવાના હેતુઓ	

1. પ્રસ્તાવના (Introduction)

કંપનીનાં નાણાકીય પત્રકો શેરહોલ્ડર્સ, કરવેરાના સત્તાધીશો, વિશ્વેષણકારો, સંચાલકો અને અન્ય હિત ધરાવનારાઓ માટે ખૂબ જ અગત્યનાં છે. નાણાકીય પત્રકો કંપનીના નાણાકીય દેખાવ અને નાણાકીય સ્થિતિ વિશે માહિતી આપે છે. કંપનીધારા 2013ની કલમ 129(1) મુજબ નાણાકીય પત્રકો કંપનીની સાચી અને વાજબી પરિસ્થિતિનો જ્યાલ આપે છે. આ ઉપરાંત કલમ 133 હેઠળ નિર્દિષ્ટ કરેલ હિસાબી ધોરણોનો તે અમલ કરે છે. કંપનીનાં નાણાકીય પત્રકો કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ પામાં દર્શાવેલ નમૂના મુજબ જ તૈયાર કરવા જરૂરી છે. કલમ 129(1)માં જણાવ્યા મુજબ વીમા કંપની, વીજળી કંપની અને બેન્કિંગ કંપનીઓને નાણાકીય પત્રકોના આ નમૂનાઓ લાગુ પડતા નથી. આ પ્રકરણમાં કંપનીધારા 2013 અનુસાર કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો કેવી રીતે તૈયાર કરવામાં આવે છે તેનો અભ્યાસ કરીશું.

2. નાણાકીય પત્રકોનો અર્થ (Meaning of Financial Statements)

નાણાકીય પત્રકો એટલે હિસાબી સમય પૂરો થતાં હિસાબોની પ્રક્રિયાને અંતે હિસાબી માહિતીને સંક્ષિપ્તમાં રજૂ કરતાં પત્રકો. નાણાકીય પત્રકો તેના આંતરિક અને બાહ્ય ઉપયોગકર્તાઓને હિસાબી પરિણામોની જાણ કરે છે.

કંપનીધારા 2013ની કલમ 2(40) મુજબ કંપનીનાં નાણાકીય પત્રકોમાં નીચેનાંનો સમાવેશ થાય છે.

- (i) નાણાકીય વર્ષને અંતે પાકું સરવૈયું
- (ii) નાણાકીય વર્ષ માટે નફા-નુકસાન ખાતું અથવા નફા માટે પ્રવૃત્તિ નહિ કરતી કંપની માટે ઊપજ-ખર્ચ ખાતું
- (iii) નાણાકીય વર્ષ માટે રોકડ પ્રવાહ પત્રક
- (iv) ઈક્વિટીમાં ફેરફાર દર્શાવતું પત્રક, જો લાગુ પડતું હોય તો
- (v) હિસાબોને લગતી નોંધો

અહીં એ બાબત નોંધપાત્ર છે કે પાકું સરવૈયું કોઈ ચોક્કસ સમયે નાણાકીય સ્થિતિ દર્શાવે છે. તેથી તેનું શીર્ષક “તા.ના રોજનું પાકું સરવૈયું” એમ આપવામાં આવે છે. નફા-નુકસાનનું પત્રક કોઈ ચોક્કસ સમય, જે તારીખે પૂરો થતો હોય તે સમયનો નફો કે નુકસાન દર્શાવે છે તેથી તેનું શીર્ષક ‘તા.ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા-નુકસાન ખાતું’ એમ આપવામાં આવે છે. જો નફા-નુકસાન ખાતું એક વર્ષથી વધારે કે ઓછા સમય માટે તૈયાર કરવામાં આવતું હોય તો તેના શીર્ષકમાં ‘વર્ષ’ના બદલે ‘સમય’ શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. દા.ત., કંપનીની સ્થાપના 1 ઓક્ટોબર, 2016ના રોજ કરવામાં આવી હોય તો પ્રથમ નફા-નુકસાનનું પત્રક તા. 31 માર્ચ, 2017 સુધી પૂરા થતા છ માસ માટે તૈયાર કરવામાં આવશે.

આ સંજોગોમાં નફા-નુકસાનના પત્રકનું શીર્ષક ‘તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતા સમય માટે નફા-નુકસાનનું પત્રક’ એમ આપવામાં આવશે અથવા “તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતા છ માસના સમય માટે નફા-નુકસાન દર્શાવતું પત્રક” એમ આપવામાં આવશે.

3. નાણાકીય વર્ષ (Financial Year)

કંપનીધારા 2013ની કલમ 2(41) મુજબ કોઈ પણ કંપનીના સંદર્ભમાં ‘નાણાકીય વર્ષ’ એટલે દર વર્ષ 31 માર્ચના રોજ પૂરો થતો સમય. જો કોઈ પણ વર્ષમાં 1 જાન્યુઆરીના રોજ કે તે પછી કંપનીની સ્થાપના થેયેલ હોય તો કંપનીનું નાણાકીય વર્ષ તે પછીના વર્ષ પૂરા થતા 31 માર્ચ સુધીનું ગણાશે. સામાન્ય રીતે નાણાકીય વર્ષ 12 માસનું હોય છે જેનો સમયગાળો 1 એપ્રિલથી બીજા કેલેન્ડર વર્ષની 31 માર્ચ સુધીનો હોય છે.

4. નાણાકીય પત્રકોનાં લક્ષણો (Characteristics of Financial Statements)

નાણાકીય પત્રકોનાં કેટલાંક લક્ષણો નીચે મુજબ છે :

- (1) નાણાકીય પત્રકોને ઐતિહાસિક પત્રકો કહેવામાં આવે છે. કારણ કે તે ભૂતકાળના સમયને લગતા હોય છે.
- (2) નાણાકીય પત્રકોમાં દર્શાવવામાં આવતા આંકડાઓ નાણાના સ્વરૂપમાં દર્શાવવામાં આવે છે.
- (3) નાણાકીય પત્રકો નોંધાયેલ સત્યો આધારિત હોય છે અને કેટલાંક મહત્વનાં સત્યો નોંધાતાં નથી.
દા.ત., જ્યારે પાછડી મેળવવા માટે કોઈ ખર્ચ કરેલ ન હોય ત્યારે ઉપાર્જિત પાછડી હિસાબી ચોપડે નોંધાતી નથી.
- (4) નફા-નુકસાન ખાતું આપેલ સમય માટેનો નફો કે નુકસાન દર્શાવે છે તેથી તે કંપનીની નાણાકીય કામગીરીનો દેખાવ દર્શાવે છે.
- (5) પાકું સરવૈયું કોઈ ચોક્કસ સમયે ઇક્વિટી, જવાબદારીઓ અને મિલકતોની સ્થિતિ દર્શાવે છે. આમ તે કંપનીની નાણાકીય સ્થિતિનો ઝ્યાલ આપે છે.
- (6) નાણાકીય પત્રકો નામાના સર્વસામાન્ય સ્વીકૃત સિદ્ધાંતોના આધારે તૈયાર કરવામાં આવે છે.
- (7) નાણાકીય પત્રકો તૈયાર કરતી વખતે કેટલીક બાબતોમાં હિસાબી ધોરણો પ્રમાણો એકથી વધારે વિકલ્પો ઉપલબ્ધ હોઈ શકે. દા.ત., માલસામગ્રીનું મૂલ્યાંકન અને ઘસારાની જોગવાઈ માટે નાણાકીય પત્રકો તૈયાર કરનારને વિકલ્પની પસંદગી કરવા અંગે સ્વતંત્રતા છે.

5. નાણાકીય પત્રકો તૈયાર કરવાના હેતુઓ (Objectives of Preparing Financial Statements)

નાણાકીય પત્રકો તૈયાર કરવાના કેટલાક હેતુઓ નીચે મુજબ છે :

- (1) કંપનીની નાણાકીય કામગીરી વિશે સાચો અને વ્યાજબી ઝ્યાલ મેળવવો.
- (2) કંપનીની નાણાકીય સ્થિતિ અંગે સાચો અને વ્યાજબી ઝ્યાલ મેળવવો.
- (3) કાયદાકીય જરૂરિયાતોનું પાલન કરવું.
- (4) વિવિધ હિત ધરાવનારાઓને કંપનીની નાણાકીય માહિતીની જાણ કરવી.

6. પાકા સરવૈયાનો નમૂનો અને સામાન્ય સૂચનાઓ (Form of Balance Sheet and General Instructions)

કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ IIIના ભાગ Iમાં પાકા સરવૈયાનો નમૂનો આપેલ છે. કંપનીનું પાકું સરવૈયું આ નમૂના મુજબ જ તૈયાર કરવું જરૂરી છે. પરિશિષ્ટ IIIમાં ફક્ત ઉભા સ્વરૂપે જ પાકું સરવૈયું આપેલ છે. પાકા સરવૈયાનું સ્વરૂપ પાના નંબર 118 પર દર્શાવ્યા મુજબ છે :

પાકું સરવૈયું
કંપનીનું નામ
તા.ના રોજનું પાકું સરવૈયું

વિગત (1)	નોંધ નંબર (2)	ચાલુ વર્ષના આંકડાઓ (₹) (3)	અગાઉના વર્ષના આંકડાઓ (₹) (4)
I ઈક્વિટી અને જવાબદારીઓ : (1) શેરહોલ્ડસનાં ભંડોળો : (a) શેરમૂડી (b) અનામત અને વધારો (c) શેરવોરંટ સામે મળેલ રકમ (2) મંજૂરી બાકી હોય તેવી શેરઅરજની મળેલ રકમ (3) બિનચાલુ જવાબદારીઓ (a) લાંબા ગાળાનાં ઉધીનાં નાણાં (b) મુલતવી કરવેરા જવાબદારીઓ (ચોખ્ખી) (c) અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ (d) લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ (4) ચાલુ જવાબદારીઓ (a) ટૂંકા ગાળાનાં ઉધીનાં નાણાં (b) વેપારી દેવાં (c) અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ (d) ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ કુલ			
II મિલકતો : (1) બિનચાલુ મિલકતો : (a) કાયમી મિલકતો (i) દશ્ય મિલકતો (ii) અદશ્ય મિલકતો (iii) અર્ધતૈયાર મૂડી મિલકતો (iv) વિકસતી અદશ્ય મિલકતો (b) બિનચાલુ રોકાણો (c) મુલતવી કરવેરા મિલકતો (ચોખ્ખી) (d) લાંબા ગાળાની લોન અને ધિરાણો (e) અન્ય બિનચાલુ મિલકતો			

(2) ચાલુ મિલકતો :		
(a) ચાલુ રોકાણો		
(b) માલસામગ્રી		
(c) વેપારી લેણાં		
(d) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ		
(e) ટૂંક ગાળાની લોન અને ધિરાણો		
(f) અન્ય ચાલુ મિલકતો		
કુલ		

નોંધ : કંપનીના ઊભા પાકા સરવૈયામાં કુલ ચાર ખાના રાખવામાં આવેલ છે. પાકા સરવૈયાના મુખ્ય બે શીર્ષકો છે.

(i) ઈક્વિટી અને જવાબદારીઓ (ii) મિલકતો. પહેલા ખાનામાં વિગતોનાં સ્વરૂપે ઈક્વિટી અને જવાબદારીઓ તેમજ મિલકતો અને તેમના પેટા શીર્ષકો દર્શાવવામાં આવે છે. બીજું ખાનું નોંધનાં સ્વરૂપે રાખવામાં આવેલ છે. દરેક શીર્ષકનાં પેટા શીર્ષકો છે. પેટા શીર્ષકોનાં પણ વિવિધ અંગો છે. તેથી તે તમામની વિગતો એક જ સ્થાને સમાવવામાં આવે તો પાકા સરવૈયાનું કદ અસામાન્ય બને છે. તેથી દરેક પેટા શીર્ષકને મુખ્ય શીર્ષક હેઠળ દર્શાવવામાં આવે છે. અને પેટા શીર્ષકનાં વિવિધ અંગોની વિસ્તૃત જાણકારી આપવા જે નંબર દર્શાવેલ હોય તે નંબર પ્રમાણે હિસાબોને લગતી નોંધોમાં દર્શાવવામાં આવે છે. તેની સમજૂતી હવે પછી આપવામાં આવેલ છે. ત્રીજી ખાનામાં ચાલુ વર્ષનાં આંકડા અને ચોથા ખાનામાં ચાલુ વર્ષ અગાઉના એટલે પાછલા વર્ષનાં આંકડાઓ દર્શાવવામાં આવે છે. જેથી અભ્યાસકર્તા નજીકના બે વર્ષની સરખામણી કરી શકે.

નફા-નુકસાનનાં પત્રકમાં પણ આ જ પ્રમાણે ખાનાઓ બનાવીને નફા-નુકસાનનું પત્રક તૈયાર કરવામાં આવે છે.

● પાકું સરવૈયું તૈયાર કરવાની સામાન્ય સૂચનાઓ :

(1) કોઈ પણ મિલકતને ચાલુ મિલકત ત્યારે કહેવામાં આવશે જ્યારે તે નીચેની શરતોમાંથી કોઈ પણ એક શરતનું પાલન કરે.

(a) જ્યારે તે કંપનીના સામાન્ય કામગીરી ચક દરમિયાન રોકડમાં રૂપાંતર થવા પાત્ર હોય કે વેચાણનો ઈરાદો હોય કે વપરાશ થવા પાત્ર હોય. (b) વેપાર કરવાના હેતુથી પ્રાથમિક રીતે ધારણા કરવામાં આવેલ હોય. (c) અહેવાલની તારીખ પછીના 12માસની અંદર રોકડમાં રૂપાંતર થવા અપેક્ષિત હોય.

રોકડનું કાચા માલમાં રૂપાંતર, કાચા માલનું તૈયાર માલમાં રૂપાંતર, તૈયાર માલનું દેવાદારોમાં રૂપાંતર અને છેલ્લે દેવાદારોનું રોકડમાં રૂપાંતરની પ્રક્રિયાને કામગીરી ચક કહેવામાં આવે છે.

ચાલુ મિલકતો સિવાયની અન્ય મિલકતોને બિનચાલુ મિલકતો તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.

(2) કોઈ પણ જવાબદારીને ચાલુ જવાબદારી કહેવામાં આવશે. જો તે નીચેની શરતોમાંથી કોઈ પણ એક શરતનું પાલન કરે.

(a) કંપનીના સામાન્ય કામગીરીચક સમય દરમિયાન તેની ચૂકવણી અપેક્ષિત હોય. (b) વેપાર કરવાના હેતુથી ધારણા કરવામાં આવેલ હોય અને (c) અહેવાલની તારીખ પછીના 12 માસ સુધીના સમય દરમિયાન ચૂકવવાપાત્ર હોય.

ચાલુ જવાબદારી સિવાયની અન્ય જવાબદારીઓને બિનચાલુ જવાબદારી તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.

(3) ધંધાના સામાન્ય સમય દરમિયાન વેચેલ માલ કે આપેલ સેવાના સંદર્ભમાં મળવાપાત્ર રકમને ‘વેપારી લેણાં’ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે.

(4) ધંધાના સામાન્ય સમય દરમિયાન ખરીદેલ માલ કે સેવાના સંદર્ભમાં ચૂકવવાપાત્ર રકમને ‘વેપારી દેવાં’ તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે.

(5) કંપનીએ નીચે મુજબની બાબતો હિસાબી નોંધોના સ્વરૂપમાં રજૂ કરવી જરૂરી છે.

(I) ઈક્વિટી અને જવાબદારીઓ :

(1) શોરહોલ્ડસના ભંડોળો

(A) શોરમૂડી :

દરેક પ્રકારની શોરમૂડી માટે (જુદા જુદા પ્રકારના પ્રેફરન્સ શોરને જુદી રીતે નોંધવામાં આવશે.)

(a) સત્તાવાર શોરની સંખ્યા અને તેની રકમ

(b) બહાર પાઢેલ, ભરપાઈ થયેલ અને સંપૂર્ણપણે ચૂકતે થયેલ અને ભરપાઈ થયેલ પરંતુ સંપૂર્ણપણે ચૂકતે ન થયેલ

- (c) શેર દીઠ મૂળકિમત
 (d) અહેવાલના સમયની શરૂઆતથી અંત સુધીમાં શેરની સંખ્યામાં થયેલ ફેરફારની મેળવણી
 (e) હક્કના શેર, પ્રેફરન્સ શેર અને દરેક વર્ગના શેર પર કોઈ અંકુશ તેમજ ડિવિડન્ડ અને મૂડી પરત કરવાના અંકુશ અંગે રજૂઆત
 (f) કંપનીના 5 %થી વધારે શેર ધારણ કરનાર દરેક શેરહોલ્ડરની ધારી
 (g) કોઈ જામનગીરી જેનું ઠક્કાવ્ટી શેર કે પ્રેફરન્સ શેરમાં રૂપાંતર થવા પાત્ર હોય તો તેની રૂપાંતર થવાના તારીખનાં કમમાં માહિતી
 (h) બાકી હપતા
 (i) જપ્ત થયેલ શેરની વસૂલ આવેલ રકમ
- (B) અનામતો અને વધારો :**
- (i) અનામતો અને વધારાનું વગીકરણ નીચે મુજબ કરવામાં આવશે :
- (a) મૂડી અનામત
 - (b) મૂડી પરત અનામત
 - (c) જામનગીરી પ્રીમિયમ અનામત
 - (d) ડિબેન્ચર પરત અનામત
 - (e) પુનઃમૂલ્યાંકન અનામત
 - (f) શેર વિકલ્પ બાકી ખાતું
 - (g) અન્ય અનામતો જેવી કે ડિવિડન્ડ સમતુલ્ય ભંડોળ, રોકાણ અનામત
 - (h) નફાનુક્સાનના પત્રકનો વધારો અને તેમાંથી ડિવિડન્ડ, બોન્સ શેર અને અનામતો ખાતે કરેલ ફાળવણી
- (ii) જે અનામતોનું રોકાણ કરેલ હોય તેને 'ભંડોળ' તરીકે દર્શાવવામાં આવશે. દા.ત., અનામત ભંડોળ, ડિબેન્ચર પરત ભંડોળ
- (iii) નફા-નુક્સાનના પત્રકની ઉધાર બાકી (ચોખ્ખી ખોટ), 'વધારા'ના શીર્ષક છેઠળ ઋણ રકમ તરીકે દર્શાવવામાં આવશે. તે જ રીતે આ ઋણ રકમ 'અનામત અને વધારા'ના શીર્ષક છેઠળ બાદ કરીને 'અનામત અને વધારા'ની ચોખ્ખી રકમ, તે ઋણ થતી હોય તોપણ અનામત અને વધારા તરીકે જ દર્શાવવામાં આવશે.
- (C) શેરવોરંટ સામે મળેલ રકમ :**
- (2) મંજૂરી બાકી હોય તેવી શેરઅરજીની મળેલ રકમ :
- (3) બિનચાલુ જવાબદારીઓ :
- (a) લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં :
 - (i) લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાનું વગીકરણ નીચે મુજબ કરવામાં આવશે :
 - (a) બોન્ડ / ડિબેન્ચર
 - (b) મુદ્દી લોન (A) બેન્કમાંથી (B) અન્ય પક્ષો પાસેથી
 - (c) મુલતવી ચૂકવણીની જવાબદારીઓ
 - (d) થાપણો
 - (e) સંબંધિત પક્ષો પાસેથી લીધીલ લોન અને ધિરાણો
 - (f) નાણાકીય ભાડાપણાની લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ
 - (g) અન્ય લોન અને ધિરાણો
 - (ii) ઉછીનાં નાણાં તારણવાળાં અને તારણ વગરનાં એમ પેટા વિભાગોમાં વગીકૃત કરવામાં આવશે. દરેક ડિસ્સામાં તારણનું સ્વરૂપ આપવામાં આવશે.
 - (iii) કંપનીના ડિરેક્ટર્સ દ્વારા બાંધખરી આપવામાં આવેલ હોય તેવી લોન અને ધિરાણ અને તેની કુલ રકમ
 - (iv) વાજનો દર અને પરત કરવાની વિગતો સહિત બોન્ડ અને ડિબેન્ચર તેની તારીખનાં ઊતરતા કમમાં
 - (v) મુદ્દી લોન ચૂકવણીની શરતો
 - (vi) પાકા સરવૈયાની તારીખે લોનની તેમજ વાજની ચૂકવણી ન કરેલ હોય તેની વિગત

- (b) મુલતવી કરવેરા જવાબદારીઓ :
(c) અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ :
અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓને નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
(a) વેપારી દેવાં
(b) અન્ય દા.ત., પ્રોવિડન્ટ ફંડ, પેન્શન ફંડ, ગ્રેજ્યુફીટી ફંડ
(d) લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ :
(4) ચાલુ જવાબદારીઓ :
(a) ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં :
(i) ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાંને નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
(a) માંગ પર ચૂકવવાપાત્ર લોન
(A) બેન્કો પાસેથી (B) અન્ય પક્ષો પાસેથી
(b) સંબંધિત પક્ષકારો પાસેથી લોન અને ધિરાણો
(c) થાપણો
(d) અન્ય લોન અને ધિરાણો
(ii) ઉછીનાં નાણાંને તારણવાળાં અને તારણ વગરનાં એમ પેટા વિભાગોમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે. દરેક ડિસ્સામાં તારણમાં આપેલ જામીનગીરીનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરવું.
(iii) કંપનીના ડિરેક્ટર્સ દ્વારા બાંધખરી આપવામાં આવેલ હોય તેવી લોન અને ધિરાણ અને તેની કુલ રકમ
(iv) પાકા સરવૈયાની તારીખે લોનની તેમજ વાજની ચૂકવણી ન કરેલ હોય તેની વિગત
(b) વેપારી દેવા :
(c) અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ :
અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓને નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
(a) લાંબા ગાળાનાં દેવાં જે આવતા વર્ષે ચૂકવવાપાત્ર
(b) નાણાકીય ભાડાપણો, જે આવતા વર્ષે ચૂકવવાપાત્ર
(c) ઉછીનાં લીધેલ નાણાં પર ચઢેલ પરંતુ ચૂકવવા પાત્ર નહિ થયેલ વ્યાજ
(d) ઉછીનાં લીધેલ નાણાં પર ચૂકવવાપાત્ર થયેલ વ્યાજ
(e) અગાઉથી મળેલ આવક
(f) નહિ ચૂકવેલ ડિવિડન્ડ
(g) જામીનગીરીની મંજૂરી માટે મળેલ અરજીની રકમ જે પરત કરવાપાત્ર હોય અને તેના પર ચઢેલ વ્યાજ
(h) નહિ ચૂકવેલ પાકેલ થાપણો અને તેના પર ચઢેલું વ્યાજ
(i) નહિ ચૂકવેલ પાકેલ ડિનેન્યર્સ અને તેના પર ચઢેલું વ્યાજ
(j) અન્ય ચૂકવવાપાત્ર દેવાં
(k) અન્ય દા.ત., અગાઉથી મળેલ હપતા
(d) ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ :
ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓને નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
(a) કર્મચારી લાભ માટે જોગવાઈ
(b) અન્ય જોગવાઈઓ જેવી કે કરવેરાની જોગવાઈ, સૂચિત ડિવિડન્ડ, શકમંદ લેણાં જોગવાઈ વગેરે.
(II) મિલકતો :
(1) બિનચાલુ મિલકતો :
(a) સ્થિર મિલકતો :
(i) દશ્ય મિલકતો :
દશ્ય મિલકતો નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
(i) (a) જમીન (b) મકાન (c) પ્લાન્ટ અને ચંત્રો
(d) ફર્નિચર અને ફિલ્ઝર્સ (e) વાહનો (f) ઓફિસનાં સાથનો
(g) અન્ય
(ii) ભાડાપણાની મિલકતો

(ii) અદૃશ્ય મિલકતો :

- નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
- પાધડી
 - બ્રાન્ડ / ડ્રેઝમાર્ક
 - કમ્પૂટરના સોફ્ટવેર
 - પ્રકાશનના હક્કો
 - ખાણના હક્કો
 - કોપીરાઇટ અને પેટન્ટ
 - ટેક્નિકલ જાળકારી, બનાવવાની રીત
 - લાયસન્સ અને ફેન્ચાઇઝ
 - અન્ય

(iii) અર્ધતૈયાર મૂડી મિલકતો :

(iv) વિકસીત અદૃશ્ય મિલકતો :

(b) બિનચાલુ રોકાણો :

- નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
- મિલકતોમાં રોકાણો
 - ઈક્વિટી જામીનગીરીમાં રોકાણો
 - પ્રેક્રન્સ શેરમાં રોકાણો
 - સરકારી અને ટ્રસ્ટ જામીનગીરીઓમાં રોકાણ
 - ડિબેન્ચર અને બોન્ડમાં રોકાણ
 - ઘુચ્યુઅલ ફંડમાં રોકાણો
 - ભાગીદારી પેઢીમાં રોકાણ
 - અન્ય બિનચાલુ રોકાણો

(c) મુલતવી કરવેરા મિલકતો :

(d) લાંબા ગાળાની લોન અને ધિરાણો :

(i) નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :

- મૂડી ધિરાણો
- સંબંધિત પક્ષોને લોન અને ધિરાણો
- અન્ય લોન અને ધિરાણો

(ii) ઉપરના લોન અને ધિરાણોને નીચે મુજબના પેટા વિભાગોમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :

- તારણવાળાં
- તારણ વગરનાં
- શંકાસ્પદ

(e) અન્ય બિનચાલુ મિલકતો :

નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :

- લાંબા ગાળાનાં વેપારી લેણાં
- અન્ય

(2) ચાલુ મિલકતો :

(a) ચાલુ રોકાણો :

- નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
- (a) ઇક્વિટી સાધનોમાં રોકાણ
 - (b) પ્રેફરન્સ શેરમાં રોકાણ
 - (c) સરકારી અને ટ્રસ્ટ જામીનગીરીઓમાં રોકાણો
 - (d) ડિબેન્ચર અને બોન્ડમાં રોકાણ
 - (e) ખુચુઅલ ફંડમાં રોકાણ
 - (f) ભાગીદારી પેટીમાં રોકાણ
 - (g) અન્ય રોકાણો દા.ત., ટૂંકા ગાળાનાં રોકાણો

(b) માલસામગ્રી :

નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :

- (a) કાચો માલ
- (b) અર્ધતૈયાર માલ
- (c) તૈયાર માલ
- (d) વેચાણ માટે માલ
- (e) સ્ટોર્સ અને સ્પેર્સ
- (f) છૂટા ભાગો
- (g) અન્ય દા.ત., માર્ગસ્થ માલ

(c) વેપારી લેણાં :

નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :

- (a) દેવાદારો
- (b) લેણીહૂંડી

(d) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ :

નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :

- (a) બેન્કોમાં સિલક
- (b) હાથ પર ચેક અને પ્રાફ્ટ
- (c) રોકડ હાથ પર
- (d) અન્ય

(e) ટૂંકા ગાળાની લોન અને ધિરાણો :

12 માસથી ઓછા સમય માટે આપેલ લોન કે કરેલ ધિરાણનો સમાવેશ ટૂંકા ગાળાની લોન અને ધિરાણમાં કરવામાં આવશે.

(f) અન્ય ચાલુ મિલકતો :

અન્ય ચાલુ મિલકતોમાં અગાઉથી ચૂકવેલ ખર્ચ, મળવાની બાકી આવક, અગાઉથી ચૂકવેલ કરવેરા તેમજ પાકા સરવૈયાની તારીખ પછીના 12 માસ દરમિયાન માંડી વાળવાના પ્રસારિત મહેસૂલી ખર્ચ કે અવાસત્વિક મિલકતોનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

● સંશયિત જવાબદારીઓ (જેની જોગવાઈ કરેલ નથી) :

નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :

- (a) કંપનીએ તેની સામેના દાવાની નહિ સ્વીકારેલ જવાબદારીઓ
- (b) કંપનીએ આપેલ ગેરંટી
- (c) રોકાણો તરીકે ખરીદેલ શેર પર નહિ મંગાવાયેલ હપતા
- (d) પૂરા નહિ થયેલ કરારોની જવાબદારી

નોંધ : પાકું સરવૈયું તૈયાર કરવાના પ્રશ્નમાં શેરવોરંટ સામે મળેલ રકમ, મંજૂરી બાકી હોય તેવી શેરઅરજની રકમ, મુલતવી કરની જવાબદારી, મુલતવી કર મિલકતો અને અર્ધતૈયાર મૂડી મિલકતો અપેક્ષિત નથી. તેથી આ બાબતો પરીક્ષામાં પૂછવામાં આવશે નહિ. કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III મુજબના નમૂનામાં આપેલ હોઈ અહીં દર્શાવેલ છે.

7. નફા-નુકસાનના પત્રકનો નમૂનો અને સામાન્ય સૂચનાઓ (Form of Profit and Loss Statement and General Instructions) :

કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ IIIના ભાગ IIમાં નફા-નુકસાનના પત્રકનો નમૂનો આપવામાં આવેલ છે. કંપનીનું નફા-નુકસાનનું પત્રક આ નમૂના મુજબ જ તૈયાર કરવું જરૂરી છે. પરિશિષ્ટ IIIમાં ઊભા સ્વરૂપે જ નફા-નુકસાનનું પત્રક આપેલ છે. આ સ્વરૂપ નીચે મુજબ છે :

નફા-નુકસાનનું પત્રક
કંપનીનું નામ
તા.ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા-નુકસાનનું પત્રક

વિગત (1)	નોંધ નંબર (2)	ચાલુ વર્ધના આંકડાઓ (₹) (3)	અગાઉના વર્ધના આંકડાઓ (₹) (4)
I કામગીરીમાંથી ઉપજ (વેચાણ)			
II અન્ય ઉપજ			
III કુલ ઉપજ (I + II)			
IV ખર્ચાઓ			
વપરાયેલ માલની પડતર પુનઃ વેચાણ માટેની ચોખ્ખી ખરીદી સ્ટોકના ફેરફારો (અર્ધતૈયાર માલ, તૈયાર માલ અને વેપાર માટેના સ્ટોકમાં ફેરફાર) કર્મચારી લાભનાં ખર્ચ નાણાકીય પડતર ઘસારો અને માંડી વાળેલ રકમો અન્ય ખર્ચ કુલ ખર્ચ			
V અપવાદરૂપ અને અસાધારણ બાબતો અને કર પહેલાંનો નફો (III – IV)			
VI અપવાદરૂપ બાબતો			
VII અસાધારણ બાબતો અને કર પહેલાંનો નફો (V – VI)			
VIII અસાધારણ બાબતો			
IX આવક વેરા પહેલાંનો નફો (VII – VIII)			
X આવક પરના વેરા :			
(a) ચાલુ કર (b) મુલતવી કર			

XI ચાલુ કામગીરીનો નફો (IX – X) XII બંધ કરેલ કામગીરીનો નફો (નુકસાન) XIII બંધ કરેલ કામગીરી પરની આવક પરનો વેરો XIV બંધ કરેલ કામગીરી પરની આવક બાદ નફો (નુકસાન) XV જે-તે સમયનો નફો (નુકસાન) (XI – XIV) XVI શોર દીઠ કમાણી (a) મૂળભૂત (Basic) (b) મંદ (Diluted)			
---	--	--	--

● નફો-નુકસાનનું પત્રક તૈયાર કરવાને લગતી સામાન્ય સૂચનાઓ :

- (1) આ સૂચનાઓ નફો-નુકસાનના પત્રકને તેમજ ઉપજ-ખર્ચ ખાતાને એકસરખી રીતે લાગુ પડે છે.
- (2) (A) નાણાકીય કંપની સિવાયની કંપનીઓની બાબતોમાં કામગીરીમાંથી ઉપજ જુદી નોંધ દ્વારા નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
 - (a) પેદાશનું વેચાણ
 - (b) સેવાઓનું વેચાણ
 - (c) અન્ય કામગીરીની ઉપજ
- (B) નાણાકીય કંપનીની બાબતમાં કામગીરીમાંથી ઉપજ નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
 - (a) વ્યાજની ઉપજ અને
 - (b) અન્ય નાણાકીય સેવાઓની ઉપજ
- (3) નાણાકીય ખર્ચો :
 - નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
 - (a) વ્યાજનો ખર્ચ
 - (b) નાણાં ઉદ્દીના લેવાનો અન્ય ખર્ચ
 - (c) વિદેશી હૂંડિયામણનાં દરનાં ફેરફારોથી ઉદ્ભવતો નફો કે નુકસાન
- (4) અન્ય આવકો :
 - નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
 - (a) વ્યાજની આવક
 - (b) ડિવિડન્ડની આવક
 - (c) રોકાણોના વેચાણનો ચોખ્ખો લાભ કે નુકસાન
 - (d) અન્ય બિનકામગીરી આવક દા.ત., ઘાલખાધ પરત
- (5) કર્મચારી લાભનાં ખર્ચો :
 - નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરવામાં આવશે :
 - (a) પગાર અને મજૂરી
 - (b) પ્રોવિડન્ટ ફંડમાં ફાળો
 - (c) કર્મચારી સ્ટોક ઓપ્શન સ્કીમનો ખર્ચ
 - (d) સ્ટાફ કલ્યાણ ખર્ચ

(6) નાણાકીય પડતર :

લોન, ડિબેન્ચર, જાહેર થાપડા, બોન્ડ અને બેન્ક ઓવરાફ્ટ પર ચૂકવેલ વાજ તેમજ ચૂકવવાનું બાકી વાજ નાણાકીય પડતરના શીર્ષક હેઠળ દર્શાવવામાં આવે છે.

(7) ઘસારો અને માંડી વાળેલ ખર્ચા :

ચાલુ વર્ષનો કાયમી મિલકતો પર ઘસારો, માંડી વાળેલ અદશ્ય મિલકતો, માંડી વાળેલ ભાડાપહે રાખેલ મિલકતો તેમજ વર્ષ દરમિયાન માંડી વાળેલ અવાસ્તવિક મિલકતો જેવી કે સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચા, જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ, ડિબેન્ચર પર વટાવ વગેરે, આ શીર્ષક હેઠળ દર્શાવવામાં આવશે.

(8) અન્ય ખર્ચા :

ઓફિસ અને વહીવટી ખર્ચા, વેચાણ-વિતરણ ખર્ચા, ઓડિટ ફી, ઘાલખાધ, ચાલુ વર્ષની ઘાલખાધ અનામતની જોગવાઈ, મિલકત વેચાણનું નુકસાન, બેન્કચાર્જિસ અને કમિશન, અન્ય ખર્ચા વગેરે, આ શીર્ષક હેઠળ દર્શાવવામાં આવશે.

નોંધ : નફા-નુકસાનનું પત્રક તૈયાર કરવાના પ્રશ્નમાં અપવાદરૂપ બાબતો, અસાધારણ બાબતો, મુલતવી કર, ચાલુ કામગીરી અને બંધ કામગીરીનો નફો કે નુકસાન, ચાલુ અને બંધ કામગીરીની આવક પર કર તેમજ શોર દીઠ કમાણી અપેક્ષિત નથી તેથી આ બાબતો પરીક્ષામાં અપેક્ષિત નથી. આ બાબતો કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ IIIના નમૂનામાં આપેલ હોઈ અહીં દર્શાવેલ છે.

કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III મુજબ આપેલ પાકા સરવૈયા અને નફા-નુકસાનના પત્રકના નમૂના ફક્ત સમજૂતી માટે આપેલ છે. પરીક્ષાના હેતુસર નીચે મુજબ આપેલ પાકા સરવૈયા અને નફા-નુકસાનનું પત્રક તેમજ તેનાં જુદાં જુદાં શીર્ષકો હેઠળ દર્શાવાતી બાબતો ધ્યાનમાં લેવી.

પાકું સરવૈયું

કંપનીનું નામ

તા.ના રોજનું પાકું સરવૈયું

વિગત	નોંધ નં.	તા. ના રોજ (₹)
I ઈક્વિટી અને જવાબદારીઓ :		
(1) શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડોળો :		
(a) શેરમૂડી	1	
(b) અનામત અને વધારો	2	
(2) બિનચાલુ જવાબદારીઓ :		
(a) લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં	3	
(b) અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ	4	
(c) લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ	5	
(3) ચાલુ જવાબદારીઓ :		
(a) ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં	6	
(b) વેપારી દેવાં	7	
(c) અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ	8	
(d) ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ	9	
	કુલ	

II મિલકતો :		
(1) બિનચાલુ મિલકતો :		
(a) કાયમી મિલકતો		
(i) દશ્ય મિલકતો	10	
(ii) અદશ્ય મિલકતો	11	
(b) બિનચાલુ રોકાણો	12	
(c) લાંબા ગાળાની લોન અને ધિરાણો	13	
(d) અન્ય બિનચાલુ મિલકતો	14	
(2) ચાલુ મિલકતો :		
(a) ચાલુ રોકાણો	15	
(b) માલસામગ્રી	16	
(c) વેપારી લેણાં	17	
(d) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ	18	
(e) ટૂંક ગાળાની લોન અને ધિરાણ	19	
(f) અન્ય ચાલુ મિલકતો	20	
કુલ		

પાકા સરવૈયાનાં શીર્ષકો અને પેટાશીર્ષકો હેઠળ નીચે મુજબની વિગતોનો હિસાબી નોંધો તરીકે અભ્યાસ અપેક્ષિત છે :

1. શેરમૂડી :		
સત્તાવાર શેરમૂડી :		
..... ઇક્વિટી શેર દરેક ₹નો તેવા	✓	
..... પ્રેફરન્સ શેર દરેક ₹નો તેવા	✓	
બહાર પાહેલ શેરમૂડી :		
..... ઇક્વિટી શેર દરેક ₹નો તેવા	✓	
..... પ્રેફરન્સ શેર દરેક ₹નો તેવા	✓	
ભરપાઈ થયેલ અને વસૂલ આવેલ શેરમૂડી :		
(i) ભરપાઈ થયેલ અને સંપૂર્ણ વસૂલ આવેલ શેરમૂડી		
..... ઇક્વિટી શેર દરેક ₹નો તેવા	✓	
..... પ્રેફરન્સ શેર દરેક ₹નો તેવા	✓	
(ii) ભરપાઈ થયેલ પરંતુ સંપૂર્ણ વસૂલ નહિ આવેલ શેરમૂડી		
..... ઇક્વિટી શેર દરેક ₹નો તેવા,		
શેર દીઠ ₹ મંગાવેલ	✓	
બાદ : બાકી હપતા	✓	✓
..... પ્રેફરન્સ શેર દરેક ₹નો તેવા,		
શેર દીઠ ₹ મંગાવેલ	✓	
બાદ : બાકી હપતા	✓	✓
(iii) શેરજપ્તી ખાતું		✓
		✓✓✓

2. અનામત અને વધારો :		
વધારો : નફા-નુકસાનના પત્રક મુજબ	✓	✓
બાદ : નફાની ફાળવણી		
સામાન્ય અનામત ખાતે	✓	
સૂચિત ડિવિડન્ડ ખાતે	✓	✓
જામીનગીરી પ્રીમિયમ અનામત		✓
સામાન્ય અનામત	✓	
+ વધારો (ફાળવણી)	✓	✓
મૂડી અનામત		✓
ડિબેન્ચર પરત અનામત		✓
ડિવિડન્ડ સમતુલ્ય ભંડોળ		✓
અનામત ભંડોળ		✓
કામદાર અકર્માત વળતર ભંડોળ		✓
રોકાણ વધધટ અનામત		✓
નફા-નુકસાન પત્રકની ખોટ		(✓)
		✓
3. લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં :		
ડિબેન્ચર		✓
લાંબા ગાળાની લોન કે મુદ્દતી લોન		✓
બોન્ડ		✓
જાહેર થાપડા		✓
		✓
4. અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ :		
ડિબેન્ચર પરત પ્રીમિયમ		✓
પ્રેફરન્સ શેર પરત પ્રીમિયમ		✓
		✓
5. લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ :		
પ્રોવિડન્ટ ફંડ, ગ્રેજ્યુઝન્ટ ફંડ		✓
પેન્શન ફંડ		✓
કામદાર નફા ભાગ ભંડોળ		✓
કામદાર બચત ખાતાં		✓
		✓
6. ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં :		
ટૂંકા ગાળાની લોન (12 માસથી ઓછા સમય માટે)		✓
બેન્ક ઓવરાર્ડસ્ટ, કેશ કેટિટ		✓
		✓

7. વેપારી દેવાં :	
લેણદારો	✓
દેવીહૂંડી	✓
	✓
8. અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ :	
ખર્ચા ચૂકવવાના બાકી, અગાઉથી મળેલ આવક	✓
નહિ મંગાયેલ ડિવિડન્ડ	✓
આવતા 12 માસ દરમિયાન પરત કરવાપાત્ર ડિબેન્ચર તથા તેનું પરત પ્રીમિયમ	✓
અગાઉથી મળેલ શેર હપ્તા, ગ્રાહકો પાસેથી મળેલ એડવાન્સ રકમ,	
ડિબેન્ચર પર ચૂકવવાનું બાકી વ્યાજ	✓
	✓
9. ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ	
કરવેરાની જોગવાઈ	✓
સૂચિત ડિવિડન્ડ	✓
	✓
II મિલકતો :	
10. કાયમી મિલકતો : દશ્ય :	
જમીન-મકાન	✓
પ્લાન્ટ-યંત્રો	✓
ફર્નિચર અને ફિલ્ઝર્સ	✓
વાહનો	✓
સાધન સરંજામ	✓
ભાડાપહે (મિલકત)	✓
	✓
11. કાયમી મિલકતો : અદશ્ય :	
પાધડી	✓
પેટનટ	✓
ટ્રેડમાર્ક	✓
કોપીરાઇટ	✓
લાયસન્સ	✓
સોફ્ટવેર	✓
ફેન્ચાઇઝી	✓
	✓

12. બિનચાલુ રોકાણો :	
પ્રોવિઝન ફંડનાં રોકાણો	✓
ઉભેન્યર પરતનિધિનાં રોકાણો	✓
ગૌણ કંપનીના શેર	✓
અન્ય કંપનીના શેર કે ઉભેન્યર (12 માસથી વધુ સમય માટે)	✓
બેન્કમાં બાંધી મુદ્દતની થાપણ (12 માસથી વધુ સમય માટે)	✓
સરકારી જામીનગીરીઓ (12 માસથી વધુ સમય માટે)	✓
ખુચ્ચુઅલ ફંડના યુનિટ (12 માસથી વધુ સમય માટે)	✓
	✓
13. લાંબા ગાળાની લોન અને વિરાણો :	
કર્મચારીઓને લોન (12 માસથી વધુ સમય માટે)	✓
કસ્ટમ ડિપોઝિટ	✓
ટેલિફોન ડિપોઝિટ	✓
ઇલેક્ટ્રિક્સિટી ડિપોઝિટ	✓
	✓
14. અન્ય બિનચાલુ મિલકતો :	
ઉભેન્યર વટાવ (આવતા 12 માસ બાદ માંડી વાળવાપાત્ર)	✓
જહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ (આવતા 12 માસ બાદ માંડી વાળવાપાત્ર)	✓
સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ (આવતા 12 માસ બાદ માંડી વાળવાપાત્ર)	✓
	✓
15. ચાલુ રોકાણો :	
અન્ય કંપનીના શેર કે ઉભેન્યર (12 માસથી ઓછા સમય માટે)	✓
વેચાણપાત્ર જામીનગીરીઓ	✓
સરકારી જામીનગીરીઓ (12 માસથી ઓછા સમય માટે)	✓
ખુચ્ચુઅલ ફંડના યુનિટ (12 માસથી ઓછા સમય માટે)	✓
	✓
16. માલસામગ્રી :	
કાચા માલનો સ્ટોક	✓
અર્ધતૈયાર માલનો સ્ટોક	✓
તૈયાર માલનો સ્ટોક	✓
વેપાર માટેનો સ્ટોક	✓
છૂટા ભાગો	✓
છૂટાં ઓજરો	✓
વપરાશી સ્ટોર્સ	✓
માર્ગસ્થ માલ	✓
	✓

17. વેપારી લેણાં :	દેવાદારો લેણીહુંડી	✓ ✓ ✓
18. રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ :	રોકડ હાથ પર બેન્કસિલક ચેક અને પ્રાફ્ટ્સ હાથ પર	✓ ✓ ✓ ✓
19. ટૂંકા ગાળાની લોન વિરાષા :	12 માસથી ઓછા સમય માટે આપેલ લોન વેપારીને આપેલ એડવાન્સ (12 માસથી ઓછા સમય માટે)	✓ ✓ ✓
20. અન્ય ચાલુ મિલકત :	અગાઉથી ચૂકવેલ ખર્ચ મળવાની બાકી આવક આવતા 12 માસ દરમિયાન માંડી વાળવાના જાહેરત જુન્નેશ ખર્ચ આવતા 12 માસ દરમિયાન માંડી વાળવાનો ડિઝેન્ચર વટાવ આવતા 12 માસ દરમિયાન માંડી વાળવાના સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓

પરીક્ષાના હેતુસર નફાનુક્સાનનું પત્રક નીચે મુજબની વિગતો સમાવી તૈયાર કરવું :

કુપનીનું નામ

તા. ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફાનુક્સાનનું પત્રક

વિગત	નોંધ નં.	તા. ના રોજ (₹)
I કામગીરીમાંથી ઉપજ (વેચાણ)	1	
II અન્ય ઉપજ	2	
III કુલ ઉપજ (I + II)		
IV ખર્ચાઓ		
ખરોદી	3	
સ્ટોકમાં ફેરફાર	4	
પ્રત્યક્ષ ખર્ચ	5	
કર્મચારી લાભનાં ખર્ચ	6	
નાણાકીય પડતર	7	

ઘસારો અને માંડી વાળેલ રકમો	8	
અન્ય ખર્ચું	9	
કુલ ખર્ચા		
V આવકવેરા પહેલાંનો નફો (III – IV)		
VI આવકવેરાની જોગવાઈ		
VII આવકવેરા બાદ નફો (V – VI)		

નફો-નુકસાનના પત્રકમાં આવક અને ખર્ચની નીચે મુજબની વિગતો પરીક્ષાના સંદર્ભમાં ધ્યાનમાં લેવી :

વિગત	(₹)
(1) કામગીરીમાંથી ઉપજ :	
વેચાણ	✓
બાદ : વેચાણપરત	✓
	✓
(2) અન્ય ઉપજ :	
મળેલ વ્યાજ અને ડિવિડન	✓
ધાલખાદ્ય પરત	✓
મિલકત વેચાણનો નફો	✓
	✓
(3) ચોખ્ખી ખરીદી :	
કુલ ખરીદી	✓
બાદ : ખરીદપરત	✓
	✓
(4) સ્ટોકમાં ફેરફાર :	
શરૂઆતનો સ્ટોક	✓
બાદ : આખરનો સ્ટોક	✓
	✓
(5) પ્રત્યક્ષ ખર્ચું :	
મજૂરી	✓
આવકમાલ ગાડાભાડું, નૂર	✓
	✓
(6) કર્મચારી લાભના ખર્ચું :	
પગાર	✓
બોન્સ, કમિશન	✓
પ્રોવિડન્ટ ફિઝમાં ફાળો	✓
	✓
(7) નાણાકીય પડતર :	
બોન્ડ કે ડિબેન્ચરનું વ્યાજ	✓
જાહેર થાપડા કે લોન પર વ્યાજ	✓
બેંક ઓવરડ્રાફ્ટનું વ્યાજ	✓
ટૂંક ગાળાની લોન પર વ્યાજ	✓
	✓

(8) ધસારો અને માંડી વાળેલ ખર્ચો :	
કાયમી મિલકતો પર ધસારો	✓
માંડી વાળેલ પાઘડી, પેટન્ટ, ટ્રેડમાર્ક વગેરે અદૃશ્ય મિલકતો	✓
માંડી વાળેલ ડિબેન્ચર વટાવ	✓
માંડી વાળેલ જાહેરાત ઝુંબેશ ખર્ચ	✓
માંડી વાળેલ સંશોધન અને વિકાસ ખર્ચ	✓
	✓
(9) અન્ય ખર્ચો :	
તાર, ટપાલ, સ્ટેશનરી	✓
ભાડું	✓
ઓડિટ ફી	✓
ઓફિસ અને વહીવટી ખર્ચ	✓
વેચાણ ખર્ચ	✓
માંડી વાળેલ ઘાલખાધ	✓
	✓

ઉદાહરણ 1 : નીચેની વિગતો કંપનીધારા 2013ના પરિશાષ III મુજબ કંપનીના પાકા સરવૈયામાં કેવી રીતે દર્શાવશો તે જણાવો.

(1) ઇક્વિટી શેરમૂડી	(6) સામાન્ય અનામત
(2) બાકી હપતા	(7) ડિબેન્ચર
(3) શેરજપ્તી ખાતું	(8) લેણદારો
(4) અગાઉથી મળેલ હપતા	(9) નફા-નુકસાનના પત્રકની ખોટ
(5) જામીનગીરી પ્રીમિયમ	(10) જાહેર થાપણ

જવાબ :

વિગત	પાકા સરવૈયાનું શીર્ષક	મુખ્ય શીર્ષક	પેટા શીર્ષક
(1) ઇક્વિટી શેરમૂડી	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સના ભંડેળો	શેરમૂડી
(2) બાકી હપતા	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સના ભંડેળો	શેરમૂડીમાંથી બાદ
(3) શેરજપ્તી ખાતું	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સના ભંડેળો	શેરમૂડી
(4) અગાઉથી મળેલ હપતા	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	અન્ય ચાલુ જવાબદારી
(5) જામીનગીરી પ્રીમિયમ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડેળો	અનામત અને વધારો
(6) સામાન્ય અનામત	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડેળો	અનામત અને વધારો
(7) ડિબેન્ચર	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	બિનચાલુ જવાબદારીઓ	લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં
(8) લેણદારો	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	વેપારી દેવાં
(9) નફા-નુકસાનના પત્રકની ખોટ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડેળો	અનામત અને વધારો (અનામતોની બાકીઓના સરવાળામાંથી બાદ)
(10) જાહેર થાપણ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	બિનચાલુ જવાબદારીઓ	લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં

ઉદાહરણ 2 : નીચેની વિગતો કંપનીધારા 2013ના પરિશાખ III મુજબ કંપનીના પાકા સરવૈયામાં કેવી રીતે દર્શાવશો તે જણાવો.

(1) સૂચિત ડિવિડન્ડ	(2) નહિ મંગાવેલ ડિવિડન્ડ
(3) બોન્ડ	(4) દેવીહૂંડી
(5) ડિબેન્ચર પરત અનામત	(6) મુદ્દતી લોન
(7) અનામત ભંડોળ	(8) ગ્રાહકો પાસેથી મળેલ એડવાન્સ
(9) ડિબેન્ચર પર ચૂકવવાનું બાકી વ્યાજ	(10) બેન્ક ઓવરડ્રાફ્ટ

જવાબ :

વિગત	પાકા સરવૈયાનું શીર્ષક	મુખ્ય શીર્ષક	પેટા શીર્ષક
(1) સૂચિત ડિવિડન્ડ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ
(2) નહિ મંગાવેલ ડિવિડન્ડ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	અન્ય ચાલુ જવાબદારી
(3) બોન્ડ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	બિનચાલુ જવાબદારી	લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં
(4) દેવીહૂંડી	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	વેપારી દેવાં
(5) ડિબેન્ચર પરત અનામત	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડોળો	અનામત-વધારો
(6) મુદ્દતી લોન	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	બિનચાલુ જવાબદારી	લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં
(7) અનામત ભંડોળ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડોળો	અનામત-વધારો
(8) ગ્રાહકો પાસેથી મળેલ એડવાન્સ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ
(9) ડિબેન્ચર પર ચૂકવવાનું બાકી વ્યાજ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ
(10) બેન્ક ઓવરડ્રાફ્ટ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં

ઉદાહરણ 3 : નીચેની વિગતો કંપનીધારા 2013ના પરિશાખ III મુજબ કંપનીના પાકા સરવૈયામાં કેવી રીતે દર્શાવશો તે જણાવો.

(1) આવતા વર્ષ પરત થવાપાત્ર ડિબેન્ચર	(7) કામદાર અકસ્માત વળતર ભંડોળ
(2) બેન્ક પાસેથી કેશ કેન્દ્રિત	(8) પ્રેફરન્સ શેરમૂદી
(3) કરવેરાની જોગવાઈ	(9) સામાન્ય અનામત
(4) અગાઉથી મળેલ ભાડું	(10) આવતા વર્ષ પરત થવાપાત્ર ડિબેન્ચરસનું પરત પ્રીમિયમ
(5) ટૂંકા ગાળાની લોન (જમા બાકી)	(11) અગાઉથી મળેલ શેર હપતા
(6) ગ્રેજ્યુઝીટી માટે જોગવાઈ	

જવાબ :

વિગત	પાકા સરવૈયાનું શીર્ષક	મુખ્ય શીર્ષક	પેટા શીર્ષક
(1) આવતા વર્ષ પરત થવાપાત્ર ડિબેન્ચર	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	અન્ય ચાલુ જવાબદારી
(2) બેન્ક પાસેથી કેશ કેન્દ્રિત	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં
(3) કરવેરાની જોગવાઈ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈ

વિગત	પાકા સરવૈયાનું શીર્ષક	મુખ્ય શીર્ષક	પેટા શીર્ષક
(4) અગાઉથી મળેલ ભાડું	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	અન્ય ચાલુ જવાબદારી
(5) ટૂંકા ગાળાની લોન (જમા બાકી)	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારી	ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં
(6) ગ્રેજ્યુએટી માટે જોગવાઈ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	બિનચાલુ જવાબદારી	લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ
(7) કામદાર અકસ્માત વળતર ભંડોળ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સના ભંડોળો	અનામત-વધારો
(8) પ્રેફરન્સ શેરમૂડી	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડોળો	શેરમૂડી
(9) સામાન્ય અનામત	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડોળો	અનામત-વધારો
(10) આવતા વર્ષ પરત થવાપાત્ર ડિબેન્ચર્સનું પરત પ્રીમિયમ	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારીઓ	અન્ય ચાલુ જવાબદારી
(11) અગાઉથી મળેલ શેર હપતા	ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ	ચાલુ જવાબદારીઓ	અન્ય ચાલુ જવાબદારી

ઉદાહરણ 4 : નીચે આપેલ બાકીઓ પરથી કંપનીખારા 2013ના પરિશાખ III મુજબ કંપનીના પાકા સરવૈયાની ઇક્વિટી અને જવાબદારી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો :

વેપારી દેવાં	₹ 30,000	શેરમૂડી	₹ 2,00,000
લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ	₹ 60,000	ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ	₹ 35,000
અનામત અને વધારો	₹ 80,000	લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં	₹ 1,20,000
અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ	₹ 25,000	અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ	₹ 76,000
ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં	₹ 24,000		

જવાબ :

પાકા સરવૈયં

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	તા.ના રોજ (₹)
ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ :			
(1) શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડોળો :			
(a) શેરમૂડી		2,00,000	
(b) અનામત અને વધારો		80,000	2,80,000
(2) બિનચાલુ જવાબદારીઓ :			
(a) લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં		1,20,000	
(b) અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ		76,000	
(c) લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ		60,000	2,56,000
(3) ચાલુ જવાબદારીઓ			
(a) ટૂંકા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં		24,000	
(b) વેપારી દેવાં		30,000	
(c) અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ		25,000	
(d) ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ		35,000	1,14,000
કુલ			6,50,000

ઉદાહરણ 5 : નીચેની બાકીઓ શાન લિ.ના ચોપડામાંથી તા. 31-3-2017ના રોજ લેવામાં આવી છે. આ બાકીઓ પરથી કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III અનુસાર પાકા સરવૈયાની ઈક્વિટી અને જવાબદારી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

વિગત	(₹)
26,000 ઈક્વિટી શેર, દરેક ₹ 10નો તેવા	2,60,000
9 %ની બેન્ક ઓફ બરોડાની લોન	50,000
સૂચિત ડિવિડન્ડ	18,000
દેવીહૂંડી	10,000
વધારો : નફા-નુકસાનના પત્રક મુજબ	50,000
પ્રોવિડન્ટ ફંડ	70,000
બેન્ક ઓવરડ્રાફ્ટ	17,000
પગાર ચૂકવવાનો બાકી	30,000

જવાબ :

શાન લિમિટેડનું તા. 31-3-2017ના રોજનું પાકું સરવૈયું

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	રકમ (₹)
ઈક્વિટી અને જવાબદારીઓ :			
(1) શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડોળો :			
(a) શેરમૂડી (ઈક્વિટી શેરમૂડી)		2,60,000	
(b) અનામત અને વધારો (વધારો : નફા-નુકસાનના પત્રક મુજબ)		50,000	3,10,000
(2) બિનચાલુ જવાબદારીઓ :			
(a) લાંબા ગાળાનાં ઉઠીનાં નાણાં (9 %ની બેન્ક ઓફ બરોડાની લોન)		50,000	
(b) અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ		—	
(c) લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ (પ્રોવિડન્ટ ફંડ)		70,000	1,20,000
(3) ચાલુ જવાબદારીઓ :			
(a) ટૂંક ગાળાનાં ઉઠીનાં નાણાં (બેન્ક ઓવરડ્રાફ્ટ)		17,000	
(b) વેપારી દેવાં (દેવીહૂંડી)		10,000	
(c) અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ (પગાર ચૂકવવાનો બાકી)		30,000	
(d) ટૂંક ગાળાની જોગવાઈઓ (સૂચિત ડિવિડન્ડ)		18,000	75,000
કુલ			5,05,000

ઉદાહરણ 6 : નીચેની બાકીઓ કુબેર લિમિટેડના ચોપડાઓમાંથી તા. 31-3-2017ના રોજ લેવામાં આવી છે. આ બાકીઓ કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III અનુસાર પાકા સરવૈયામાં કયા શીર્ષકો હેઠળ દર્શાવવામાં આવશે તે જણાવો.

(1) જમીન-મકાન	(6) બેન્કસિલક
(2) ગૌણ કંપનીના શેર	(7) પાધડી
(3) દેવાદારો	(8) ફર્નિચર
(4) આખરસ્ટોક	(9) કસ્ટમ રિપોર્ટિંગ
(5) ટૂંક ગાળાનાં રોકાણો	(10) ટ્રેડમાર્ક

(11) અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા પ્રીમિયમ	(16) અગાઉથી ચૂકવેલ કરવેરા
(12) લેણીહુંડી	(17) બેન્કમાં બાંધી મુદ્દતની થાપડા
(પાક્યા તારીખ 31-3-2020)
(13) સ્ટોર્સ અને સ્પેરપાટ્ર્સ	(18) છૂટા ભાગો
(14) કર્મચારીઓને લોન	(19) ડિરેક્ટરને લોન (કામચલાઉ)
(15) સરકારી જામીનગીરીઓ
(પાક્યા તારીખ 30-6-2017)	(20) પ્રોવિડન્ટ ફંડનાં રોકાણો

જવાબ :

વિગત	પાકા સરવૈયાનું શીર્ષક	મુખ્ય શીર્ષક	પેટા શીર્ષક
(1) જમીન-મકાન	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - દશ્ય
(2) ગૌડા કંપનીના શેર	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	બિનચાલુ રોકાણો
(3) દેવાદારો	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	વેપારી લેણાં
(4) આખરસ્ટોક	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	માલસામગ્રી
(5) ટૂંકા ગાળાનાં રોકાણો	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	ચાલુ રોકાણો
(6) બેન્કસિલક	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ
(7) પાધડી	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - અદશ્ય
(8) ફર્નિચર	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - દશ્ય
(9) કસ્ટમ ડિપોઝિટ	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	લાંબા ગાળાની લોન અને ધિરાણ
(10) ટ્રેડમાર્ક	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - અદશ્ય
(11) અગાઉથી ચૂકવેલ વીમા પ્રીમિયમ	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	અન્ય ચાલુ મિલકતો
(12) લેણીહુંડી	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	વેપારી લેણાં
(13) સ્ટોર્સ અને સ્પેરપાટ્ર્સ	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	માલસામગ્રી
(14) કર્મચારીઓને લોન	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	લાંબા ગાળાની લોન અને ધિરાણ
(15) સરકારી જામીનગીરીઓ (પાક્યા તારીખ 30-6-2017)	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	ચાલુ રોકાણો
(16) અગાઉથી ચૂકવેલ કરવેરા	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	અન્ય ચાલુ મિલકતો
(17) બેન્કમાં બાંધી મુદ્દતની થાપડા (પાક્યા તારીખ 31-3-2020)	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	બિનચાલુ રોકાણો
(18) છૂટા ભાગો	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	માલસામગ્રી
(19) ડિરેક્ટરને લોન (કામચલાઉ)	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	ટૂંકા ગાળાની લોન-ધિરાણ
(20) પ્રોવિડન્ટ ફંડનાં રોકાણો	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	બિનચાલુ રોકાણો

ઉદાહરણ 7 : નીચેની બાકીઓ કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III અનુસાર કંપનીના પાકા સરવૈયામાં કેવી રીતે દર્શાવશો તે જણાવો.

- (1) છૂટા ભાગો
- (2) ભાડાપણે મિલકતો
- (3) ડિબેન્ચર પરતનિધિનાં રોકાણો
- (4) ઇલેક્ટ્રોસિટી ડિપોઝિટ
- (5) અન્ય કંપનીના ડિબેન્ચર (આવતા વર્ષ દરમિયાન પરત થવાપાત્ર)
- (6) લેણદારોને આપેલ એડવાન્સ
- (7) કોપીરાઇટ
- (8) ડિબેન્ચર વટાવ (આવતા વર્ષ માંડી વાળવાનો છે.)
- (9) ડિબેન્ચર વટાવ (આવતા વર્ષ બાદ માંડી વાળવાનો છે.)
- (10) ખુચુખુઅલ ફંડના યુનિટ (ટૂકા ગાળા માટે)
- (11) અન્ય કંપનીના શેર (લાંબા ગાળા માટે)
- (12) અર્ધતૈયાર માલ
- (13) વાહનો
- (14) દેવાદારો પાસેથી મળેલ ચેક
- (15) રોકાણો પર મળવાનું બાકી બાજ
- (16) કમ્પ્યુટર
- (17) કમ્પ્યુટર સૉફ્ટવેર
- (18) અગાઉથી ચૂકવેલ ભાડું
- (19) યંત્રો
- (20) યંત્રો (આવતા વર્ષ વેચાણપાત્ર)

જવાબ :

વિગત	પાકા સરવૈયાનું શીર્ષક	મુખ્ય શીર્ષક	પેટા શીર્ષક
(1) છૂટા ભાગો	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	માલસામગ્રી
(2) ભાડાપણે મિલકતો	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - દશ્ય
(3) ડિબેન્ચર પરતનિધિનાં રોકાણો	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	બિનચાલુ રોકાણો
(4) ઇલેક્ટ્રોસિટી ડિપોઝિટ	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	લાંબા ગાળાની લોન અને ધિરાણ
(5) અન્ય કંપનીના ડિબેન્ચર (આવતા વર્ષ દરમિયાન પરત થવાપાત્ર)	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	ચાલુ રોકાણો
(6) લેણદારોને આપેલ એડવાન્સ	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	ટૂકા ગાળાની લોન - ધિરાણ
(7) કોપીરાઇટ	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - અદશ્ય

વિગત	પાકા સરવૈયાનું શીર્ષક	મુખ્ય શીર્ષક	પેટા શીર્ષક
(8) ડિબેન્ચર વટાવ (આવતા વર્ષ માંડી વાળવાનો છે.)	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	અન્ય ચાલુ મિલકતો
(9) ડિબેન્ચર વટાવ (આવતા વર્ષ બાદ માંડી વાળવાનો છે.)	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	અન્ય બિનચાલુ મિલકતો
(10) ભુઘુઅલ ફંડના યુનિટ (ટૂકા ગાળા માટે)	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	ચાલુ રોકાણો
(11) અન્ય કંપનીના શેર (લાંબા ગાળા માટે)	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	બિનચાલુ રોકાણો
(12) અર્ધતૈયાર માલ	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	માલસામગ્રી
(13) વાહનો	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - દશ્ય
(14) દેવાદારો પાસેથી મળેલ ચેક	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ
(15) રોકાણો પર મળવાનું બાકી વ્યાજ	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	અન્ય ચાલુ મિલકતો
(16) કમ્પ્યુટર	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - દશ્ય
(17) કમ્પ્યુટર સોફ્ટવેર	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - અદશ્ય
(18) અગાઉથી ચૂકવેલ ભાડું	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	અન્ય ચાલુ મિલકતો
(19) યંત્રો	મિલકતો	બિનચાલુ મિલકતો	કાયમી મિલકતો - દશ્ય
(20) યંત્રો (આવતા વર્ષ વેચાણપાત્ર)	મિલકતો	ચાલુ મિલકતો	અન્ય ચાલુ મિલકતો

ઉદાહરણ ૪ : નીચેની બાકીઓ વિજય લિમિટેડના ચોપડાઓમાંથી તા. 31-3-2017ના રોજ લેવામાં આવી છે. આ બાકીઓ પરથી કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III મુજબ કંપનીના તા. 31-3-2017ના રોજના પાકા સરવૈયાની મિલકત બાજુ તૈયાર કરો.

બાકી	(₹)
(1) કાયમી મિલકતો - દશ્ય	8,00,000
(2) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ	60,000
(3) લાંબા ગાળાની લોન અને ધિરાણ	34,000
(4) માલસામગ્રી	43,000
(5) અન્ય બિનચાલુ મિલકતો	31,000
(6) બિનચાલુ રોકાણો	27,000
(7) ચાલુ રોકાણો	29,000
(8) વેપારી લેણાં	56,000
(9) ટૂકા ગાળાની લોન-ધિરાણ	40,000
(10) અન્ય ચાલુ મિલકતો	10,000
(11) કાયમી મિલકતો - અદશ્ય	50,000

જવાબ :

વિજય લિમિટેડનું તા. 31-3-2017ના રોજનું પાંક સરવૈયું

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	તા. 31-3-2017ના રોજ (₹)
મિલકતો :			
(1) બિનચાલુ મિલકતો :			
(a) કાયમી મિલકતો		8,00,000	
(i) દશ્ય		50,000	
(ii) અદશ્ય			
(b) બિનચાલુ રોકાણો		27,000	
(c) લાંબા ગાળાની લોન-ધિરાણ		34,000	
(d) અન્ય બિનચાલુ મિલકતો		31,000	9,42,000
(2) ચાલુ મિલકતો :			
(a) ચાલુ રોકાણો		29,000	
(b) માલસામગ્રી		43,000	
(c) વેપારી લેણાં		56,000	
(d) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ		60,000	
(e) ટૂંકા ગાળાની લોન-ધિરાણ		40,000	
(f) અન્ય ચાલુ મિલકતો		10,000	2,38,000
કુલ			11,80,000

ઉદાહરણ 9 : નીચેની બાકીઓ ગુજરાત લિમિટેડના ચોપડામાંથી તા. 31-3-2017ના રોજ લેવામાં આવી છે. આ બાકીઓ પરથી કુંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III મુજબ પાક સરવૈયાની મિલકતો દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

બાકી	(₹)
(1) મળવાનું બાકી વ્યાજ	3000
(2) ખાનટ-યંત્રો	6,00,000
(3) રોકડ હાથ પર	37,000
(4) ટ્રેડમાર્ક	20,000
(5) દેવાદારો	42,000
(6) 10 %ના નર્મદા બોન્ડ	70,000
(7) ધૂટા ભાગો	18,000
(8) ટેલિફોન ડિપોઝિટ	30,000
(9) મ્યુચ્યુઅલ ફંડના યુનિટ (કામચલાઉ)	10,000

જવાબ :

ગુજરાત લિમિટેડનું તા. 31-3-2017ના રોજનું પાકું સરવૈયું

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	રકમ (₹)
મિલકતો :			
(1) બિનચાલુ મિલકતો :			
(a) કાયમી મિલકતો			
(i) દશ્ય (પ્લાન્ટ-યંત્રો)		6,00,000	
(ii) અદશ્ય (ટ્રેડમાર્ક)		20,000	
(b) બિનચાલુ રોકાણો (10 %ના નર્મદા બોન્ડ)		70,000	
(c) લાંબા ગાળાની લોન-ધિરાણ (ટેલિફોન ડિપોઝીટ)		30,000	
(d) અન્ય બિનચાલુ મિલકતો		—	7,20,000
(2) ચાલુ મિલકતો :			
(a) ચાલુ રોકાણો (મ્યુચ્યુઅલ ફંડના યુનિટ-કામચલાઉ)		10,000	
(b) માલસામગ્રી (છૂટા ભાગો)		18,000	
(c) વેપારી લેણાં (દેવાદારો)		42,000	
(d) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ (રોકડ હાથ પર)		37,000	
(e) ટૂંકા ગાળાની લોન-ધિરાણ		—	
(f) અન્ય ચાલુ મિલકતો (મળવાનું બાકી વ્યાજ)		3000	1,10,000
કુલ			8,30,000

ઉદાહરણ 10 : નીચેની બાકીઓ સ્ટાર લિમિટેડના ચોપડામાંથી લેવામાં આવી છે. આ બાકીઓ પરથી તા. 31 માર્ચ, 2017ના રોજનું પાકું સરવૈયું કંપનીધારા-2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ તૈયાર કરો.

બાકી	(₹)
(1) મળવાનું બાકી કમિશન	20,000
(2) જમીન-મકાન	10,00,000
(3) ઇક્વિટી શેરમૂલી	10,00,000
(4) બેન્ક સિલક	45,000
(5) સામાન્ય અનામત	20,000
(6) આખર સ્ટોક	1,80,000
(7) લેણાદારો	4,00,000
(8) દેવાદારો	2,30,000
(9) 10 %ના ડિબેન્ચર	1,30,000
(10) ડિબેન્ચર પરતનિધિના રોકાણો	30,000
(11) કસ્ટમ ડિપોઝીટ	1,25,000
(12) ગ્રેજ્યુઇટી ફંડ	20,000
(13) કરવેરાની જોગવાઈ	60,000

જવાબ :

સ્ટાર લિમિટેડનું તા. 31-3-2017ના રોજનું પાકું સરવૈયું

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	રકમ (₹)
I ઈક્સિટી અને જવાબદારીઓ :			
(1) શેરહોલ્ડર્સનાં ભંડેણો :			
(a) શેરમૂડી (ઇક્સિટી શેરમૂડી)		10,00,000	
(b) અનામત અને વધારો (સામાન્ય અનામત)		20,000	10,20,000
(2) બિનચાલુ જવાબદારીઓ :			
(a) લાંબા ગાળાનાં ઉધીનાં નાણાં (10 %ના ડિઝેન્યર)		1,30,000	
(b) અન્ય લાંબા ગાળાની જવાબદારીઓ		—	
(c) લાંબા ગાળાની જોગવાઈઓ (ગ્રેજ્યુઈટી ફડ)		20,000	1,50,000
(3) ચાલુ જવાબદારીઓ			
(a) ટૂંકા ગાળાનાં ઉધીનાં નાણાં		—	
(b) વેપારી દેવાં (લેશાદારો)		4,00,000	
(c) અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ		—	
(d) ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ (કરવેરાની જોગવાઈ)		60,000	4,60,000
કુલ			16,30,000
II મિલકતો :			
(1) બિનચાલુ મિલકતો :			
(a) કાયમી મિલકતો			
(i) દશ્ય (જમીન-મકાન)		10,00,000	
(ii) અદશ્ય		—	
(b) બિનચાલુ રોકાણો (ડિઝેન્યર પરતનિધિના રોકાણો)		30,000	
(c) લાંબા ગાળાની લોન-ધિરાણ (કસ્ટમ ડિપોરીટ)		1,25,000	
(d) અન્ય બિનચાલુ મિલકતો		—	11,55,000
(2) ચાલુ મિલકતો :			
(a) ચાલુ રોકાણો		—	
(b) માલસામગ્રી (આખરસ્ટોક)		1,80,000	
(c) વેપારી લેશાં (દેવાદારો)		2,30,000	
(d) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ (બેન્ક સિલક)		45,000	
(e) ટૂંકા ગાળાની લોન-ધિરાણ		—	
(f) અન્ય ચાલુ મિલકતો		20,000	4,75,000
કુલ			16,30,000

ઉદાહરણ 11 : નીચેની બાકીઓ કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ IIIમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે નફા-નુકસાનના પત્રકમાં ક્યા શીર્ષક હેઠળ દર્શાવશો તે જણાવો.

(1) વેચાણ	(6) તાર-ટપાલ
(2) પગાર	(7) લોન પર વ્યાજ
(3) મળેલ વ્યાજ અને ડિવિડન્ડ	(8) બોનસ
(4) ભંગારની ઉપજ	(9) બેન્કચાર્જિસ
(5) ઘસારો	(10) વેચાણ ખર્ચ

જવાબ :

બાકી	શીર્ષક
(1) વેચાણ	કામગીરીમાંથી ઉપજ
(2) પગાર	કર્મચારી લાભના ખર્ચ
(3) મળેલ વ્યાજ અને ડિવિડન્ડ	અન્ય ઉપજ
(4) ભંગારની ઉપજ	અન્ય ઉપજ
(5) ઘસારો	ઘસારો અને માંડી વાળેલ ખર્ચ
(6) તાર-ટપાલ	અન્ય ખર્ચ
(7) લોન પર વ્યાજ	નાણાકીય પડતર
(8) બોનસ	કર્મચારી લાભના ખર્ચ
(9) બેન્કચાર્જિસ	અન્ય ખર્ચ
(10) વેચાણ ખર્ચ	અન્ય ખર્ચ

ઉદાહરણ 12 : તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષની પારસ લિમિટેડની માહિતી પરથી કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III મુજબ નફા-નુકસાનનું પત્રક તૈયાર કરો.

વિગત	રકમ (₹)
વપરાયેલ માલની પડતર	6,25,000
તૈયાર માલના સ્ટોકમાં ફેરફાર	40,000
કર્મચારીનો પગાર અને કર્મચારી માટે જોગવાઈઓ	2,60,000
વેચાણ	12,70,000
ચૂકવેલ વ્યાજ	30,000
ઓફિસ અને વેચાણ ખર્ચ	52,000
કાયમી મિલકતો પર ઘસારો	28,000
મિલકત વેચાણનો નફો	35,000
કરવેરાની જોગવાઈ નફાના 50 ટકા	

જવાબ :

તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા-નુકસાનનું પત્રક

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	તા. 31-3-2017ના રોજ (₹) પૂરા થતા વર્ષ માટે
I કામગીરીમાંથી ઉપજ		12,70,000	
II અન્ય ઉપજ		35,000	
III કુલ ઉપજ (I + II)			13,05,000
IV ખર્ચાઓ :			
વપરાયેલ માલની પડતર		6,25,000	
તૈયાર માલના સ્ટોકમાં ફેરફાર		40,000	
કર્મચારી લાભનાં ખર્ચ		2,60,000	
નાણાકીય પડતર		30,000	
ઘસારો		28,000	
અન્ય ખર્ચ		52,000	
કુલ ખર્ચ			10,35,000
V કરવેરા પહેલાંનો નફો (III – IV)			2,70,000
VI કરવેરાની જોગવાઈ			1,35,000
VII કરવેરા બાદ નફો (V – VI)			1,35,000

ઉદાહરણ 13 : નીચે આપેલ બાકીઓ પરથી તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતા વર્ષ માટે શ્રી સહજાનંદ લિમિટેડનું કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III અનુસાર નફા-નુકસાનનું પત્રક તૈયાર કરો :

વિગત	રકમ (₹)
ઓફિસ અને વેચાળ ખર્ચ	40,000
વેચાળ	16,00,000
પગાર	5,00,000
મજૂરી	40,000
ખરીદી	7,10,000
શરૂઆતનો સ્ટોક	60,000
ઉબેન્ચર વ્યાજ	20,000
રોકાણોના વેચાળનો નફો	26,000
આખર સ્ટોક	70,000
કરવેરાની જોગવાઈ	1,63,000

જવાબ : શ્રી સહજાનંદ લિમિટેડનું તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું નફા-નુકસાનનું પત્રક

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	રકમ (₹)
I કામગીરીમાંથી ઉપજ (વેચાણ)		16,00,000	
II અન્ય ઉપજ (રોકાણોના વેચાણનો નફા)		26,000	
III કુલ ઉપજ (I + II)			16,26,000
IV ખર્ચાઓ :			
ખરીદી		7,10,000	
તૈયાર માલના સ્ટોકમાં ફેરફાર		(10,000)	
(શરૂનો સ્ટોક ₹ 60,000 – આખરસ્ટોક ₹ 70,000)			
કર્મચારી લાભનાં ખર્ચ (પગાર + મજૂરી)		5,40,000	
નાણાકીય પડતર (ઉભેન્યાર વ્યાજ)		20,000	
ઘસારો		—	
અન્ય ખર્ચ (ઓફિસ અને વેચાણ ખર્ચ)		40,000	
કુલ ખર્ચ			13,00,000
V કરવેરા પહેલાનો નફા (III – IV)			3,26,000
VI કરવેરાની જોગવાઈ			1,63,000
VII કરવેરા બાદ નફા (V – VI)			1,63,000
(પાકા સરવૈયામાં લઈ ગયા)			

ઉદાહરણ 14 : તા. 31-3-2017ના રોજનું શિવમૂ લિમિટેડનું કાચું સરવૈયું નીચે મુજબ છે :

વિગત	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
માલસામગ્રી	1,10,000	
કાયભી મિલકતો - દશ્ય	8,00,000	
5000 ઇક્વિટી શેર દરેક ₹ 100નો તેવા		5,00,000
વેચાણ		7,50,000
અન્ય ઉપજ		20,000
કર્મચારી લાભનાં ખર્ચ	1,30,000	
લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં		3,50,000
નાણાકીય પડતર	17,500	
વેપારી દેવાં		1,00,000
વેપારી લેણાં	40,000	
રોકડ અને બેન્કસિલક	60,000	
ઘસારો	22,500	
વેચેલ માલની પડતર	4,00,000	
બિનચાલુ રોકાણો	1,40,000	
	17,20,000	17,20,000

વધારાની માહિતી : કરવેરાની જોગવાઈ ₹ 80,000 કરો.

કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ III મુજબ કંપનીના વાર્ષિક હિસાબો તૈયાર કરો.

જવાબ : શિવમ્ભ લિમિટેડનું તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતા વર્ષ માટે નફા-નુકસાનનું પત્રક

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	રકમ (₹)
I કામગીરીમાંથી ઉપજ (વેચાણ)		7,50,000	
II અન્ય ઉપજ		20,000	
III કુલ ઉપજ (I + II)			7,70,000
IV ખર્ચાઓ :			
વેચેલ માલની પડતર		4,00,000	
કર્મચારીઓને લગતાં ખર્ચ		1,30,000	
નાણાકીય પડતર		17,500	
ઘસારો		22,500	
અન્ય ખર્ચ		—	
કુલ ખર્ચ			5,70,000
V કરવેરા પહેલાનો નફો (III – IV)			2,00,000
VI કરવેરાની જોગવાઈ			80,000
VII કરવેરા બાદ નફો (V – VI)			1,20,000
(પાકા સરવૈયામાં લઈ ગયા)			

શિવમ્ભ લિમિટેડનું તા. 31-3-2017ના રોજનું પાંકું સરવૈયું

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	રકમ (₹)
I ઇક્વિટી અને જવાબદારીઓ :			
(1) શેરહોલ્ડર્સના ભંડોળો :			
(a) શેરમૂડી		5,00,000	
(b) અનામત અને વધારો (ચોખ્ખો નફો બાકી)		1,20,000	6,20,000
(2) બિનચાલુ જવાબદારીઓ :			
(a) લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાણાં		3,50,000	3,50,000
(3) ચાલુ જવાબદારીઓ			
(a) વેપારી દેવાં		1,00,000	
(b) ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈઓ		80,000	1,80,000
કુલ			11,50,000

વિગત	નોંધ નંબર	રકમ (₹)	રકમ (₹)
II મિલકતો :			
(1) બિનચાલુ મિલકતો :			
(a) કાયમી મિલકતો : દશ્ય		8,00,000	
(b) બિનચાલુ રોકાણો		1,40,000	9,40,000
(2) ચાલુ મિલકતો :			
(b) માલસામચ્ચી		1,10,000	
(c) વેપારી લેણાં		40,000	
(d) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ (રોકડ અને બેન્કસિલક)		60,000	2,10,000
કુલ			11,50,000

સમજૂતી :

- (1) પ્રશ્નમાં વેચેલ માલની પડતર આપેલ હોવાથી નફા-નુકસાનના પત્રકમાં ખરીદી અને સ્ટોકમાં ફેરફાર નોંધાશે નહિ. કારણ કે વેચેલ માલની પડતર = ખરીદી + શરૂનો સ્ટોક - આખરનો સ્ટોક
- (2) કરવેરાની જોગવાઈ ₹ 80,000 હવાલા તરીકે આપેલ છે, તેથી તેની બે અસર આવશે : (i) નફા-નુકસાનના પત્રકમાં કરવેરા પહેલાનાં નફામાંથી બાદ થશે. (ii) પાકા સરવૈયામાં ટૂંકા ગાળાની જોગવાઈ તરીકે દર્શાવાશે.
- (3) પ્રશ્નમાં નહિ આપેલ વિગતો જેવી કે અન્ય ખર્ચ, અન્ય લાંબાગાળાની જવાબદારીઓ, લાંબાગાળાની જોગવાઈઓ, અન્ય ચાલુ જવાબદારીઓ, અદશ્ય કાયમી મિલકતો, લાંબાગાળાની લોન-ધિરાણ, અન્ય બિનચાલુ મિલકત, ટૂંકાગાળાની લોન.

સ્વાધ્યાય

1. દરેક પ્રશ્ન માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :

- (1) કંપનીનાં નાણાકીય પત્રકોમાંનો સમાવેશ થાય છે.
 - (અ) નફા-નુકસાનનું પત્રક અને પાંકું સરવૈયું
 - (બ) રોકડ પ્રવાહ પત્રક અને ઇક્વિટીમાં ફેરફાર દર્શાવતું પત્રક
 - (ક) હિસાબોને લગતી નોંધો
 - (દ) ઉપરના બધા જ
- (2) કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ નફા-નુકસાનનું પત્રક અને પાંકું સરવૈયું સ્વરૂપમાં તૈયાર કરવું ફરજિયાત છે.
 - (અ) આડા કે T
 - (બ) ઊભા
 - (ક) નફા-નુકસાનનું પત્રક આડા સ્વરૂપે અને પાંકું સરવૈયું ઊભા
 - (દ) નફા-નુકસાનનું પત્રક ઊભા સ્વરૂપે અને પાંકું સરવૈયું આડા
- (3) કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ નિર્ધારિત નમૂનામાં જ તૈયાર કરવું/કરવા ફરજિયાત છે.
 - (અ) પાંકું સરવૈયું
 - (બ) નફા-નુકસાનનું પત્રક
 - (ક) પાંકું સરવૈયું અને નફા-નુકસાનનું પત્રક બંને
 - (દ) પાંકું સરવૈયું અને નફા-નુકસાનના પત્રકમાંથી એક પણ નહિ

- (4) માટે નફા-નુકસાનનું પત્રક તેમજ પાંદું સરવૈયું ઊભા સ્વરૂપે નિર્ધારિત નમૂનામાં જ તૈયાર કરવું ફરજિયાત છે.
- (અ) એકાંકી વેપારી પેઢી
 - (બ) ભાગીદારી પેઢી
 - (ક) બધી જ કંપનીઓ
 - (દ) વીમા કંપની, વીજળી કંપની અને બોન્ડિંગ કંપની સિવાયની કંપનીઓ
- (5) પાંદું સરવૈયું જ્યારે નફા-નુકસાનનું પત્રક તૈયાર કરવામાં આવે છે.
- (અ) ચોક્કસ હિસાબી સમય માટે, ચોક્કસ દિવસના રોજ
 - (બ) ચોક્કસ દિવસના રોજ, ચોક્કસ હિસાબી સમય માટે
 - (ક) ચોક્કસ દિવસના રોજ, ચોક્કસ દિવસના રોજ
 - (દ) ચોક્કસ હિસાબી સમય માટે, ચોક્કસ હિસાબી સમય માટે
- (6) એ કંપનીની નાણાકીય સ્થિતિ દર્શાવે છે, જ્યારે એ નાણાકીય દેખાવ દર્શાવે છે.
- (અ) નફા-નુકસાનનું પત્રક, રોકડ પ્રવાહ પત્રક (બ) પાંદું સરવૈયું, રોકડ પ્રવાહ પત્રક
 - (ક) નફા-નુકસાનનું પત્રક, પાંદું સરવૈયું (દ) પાંદું સરવૈયું, નફા-નુકસાનનું પત્રક
- (7) કંપનીધારા 2013 અનુસાર કંપનીની મિલકતો અને જવાબદારીઓને અને માં વર્ગીકૃત કરવામાં આવેલ છે.
(અ) ચાલુ, કાયમી	(બ) કાયમી, કાયમી
(ક) ટૂંકા ગાળા માટે, લાંબા ગાળા માટે	(દ) ચાલુ, બિનચાલુ
- (8) મિલકતને ચાલુ મિલકત તરીકે ગણવામાં આવે છે.
- (અ) પાકા સરવૈયાની તારીખ પછીના 12 માસ દરમિયાન રોકડમાં રૂપાંતર થવાપાત્ર
 - (બ) પાકા સરવૈયાની તારીખ પછીના 12 માસ દરમિયાન વેચાણપાત્ર
 - (ક) પાકા સરવૈયાની તારીખ પછીના 12 માસ દરમિયાન વપરાશપાત્ર
 - (દ) ઉપરના બધા જ
- (9) કંપનીધારા 2013 અનુસાર પાકા સરવૈયા પછીના 12 માસ દરમિયાન વેચાણપાત્ર યંત્રને કહે છે.
(અ) કાયમી મિલકત	(બ) બિનચાલુ મિલકત
(ક) ચાલુ મિલકત	(દ) ખર્ચ
2. નીચેના પ્રશ્નોના બે કે ત્રણ વાક્યમાં જવાબ આપો :
- (1) નાણાકીય પત્રકો એટલે શું ?
 - (2) નાણાકીય પત્રકોમાં શાનો સમાવેશ થાય છે ?
 - (3) નાણાકીય પત્રકોનાં લક્ષ્ણો જણાવો.
 - (4) નાણાકીય પત્રકો તૈયાર કરવાના હેતુઓ જણાવો.
 - (5) કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ ઇક્વિટી અને જવાબદારી હેઠળ સમાવાતાં મુખ્ય શીર્ષકો જણાવો.
 - (6) બિનચાલુ જવાબદારીઓનું વર્ગીકૃત દર્શાવો.
 - (7) કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III અનુસાર ચાલુ જવાબદારીઓનું વર્ગીકૃત દર્શાવો.
 - (8) ચાલુ મિલકત અને બિનચાલુ મિલકત એટલે શું ?
 - (9) ચાલુ જવાબદારી અને બિનચાલુ જવાબદારી એટલે શું ?
 - (10) કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ ચાલુ મિલકતોનું વર્ગીકૃત દર્શાવો.

3. નીચેની વિગતો કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ કંપનીના પાકા સરવૈયામાં કેવી રીતે દર્શાવશો તે જણાવો :

(1) લેણદારો	(2) જામીનગીરી પ્રીમિયમ
(3) બોન્ડ	(4) પાધડી
(5) બેન્ક ઓવરશ્રાક્ટ	(6) લેણીહૂંડી
(7) ઇક્વિટી શેરમૂડી	(8) કોપીરાઇટ
(9) ઇબેન્ચર વટાવ (આવતા વર્ષ માંડી વાળવાનો)	(10) અગાઉથી મળેલ હપતા
(11) રોકડ	(12) પ્રોવિડન્ટ ફંડ
(13) ઇબેન્ચર	(14) ટ્રેડમાર્ક
(15) છૂટા ભાગો	(16) લોન (આવતા વર્ષ ચૂકવવાપાત્ર)
(17) દેવીહૂંડી	(18) સામાન્ય અનામત
(19) જાહેર થાપણ	(20) દેવાદારો
(21) પેટન્ટ	(22) બાકી હપતા
(23) ઇબેન્ચર પરતનિધિનાં રોકાણો	(24) સ્ટોર્સ અને છૂટા ભાગો
(25) લાયસન્સ	(26) આખરસ્ટોક
(27) બેન્કસિલક	(28) નફા-નુકસાન ખાતાનો વધારો
(29) વીજળી કંપનીમાં રિપોર્ટ	(30) પ્રેફરન્સ શેર પરત પ્રીમિયમ

4. નીચેની બાકીઓ સીમા લિમિટેડના ચોપડાઓમાંથી તા. 31-3-2017ના રોજ લેવામાં આવી છે. આ બાકીઓ પરથી કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ કંપનીનું તા. 31-3-2017ના રોજના પાકા સરવૈયાની મિલકતો દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

બાકી	(₹)
(1) ચાલુ રોકાણો	12,000
(2) ટૂંકા ગાળાની લોન-ધિરાણ	16,000
(3) અન્ય ચાલુ મિલકતો	7200
(4) કાયમી મિલકતો - દશ્ય	5,60,000
(5) રોકડ અને રોકડ સમકક્ષ	14,000
(6) માલસામગ્રી	46,000
(7) વેપારી લોણાં	15,800
(8) અન્ય બિનચાલુ મિલકતો	18,000
(9) બિનચાલુ રોકાણો	26,000
(10) કાયમી મિલકતો - અદશ્ય	1,20,000
(11) લાંબા ગાળાની લોન-ધિરાણ	22,000

5. નીચેની બાકીઓ યુવા લિમિટેડના ચોપડામાંથી તા. 31-3-2017ના રોજ લેવામાં આવી છે. આ બાકીઓ પરથી તા. 31-3-2017ના રોજના પાકા સરવૈયાની ઇક્વિટી અને જવાબદારી દર્શાવતું કંપનીધારા, 2013ના પરિશિષ્ટ-III પ્રમાણેનું પત્રક તૈયાર કરો.

બાકી	રકમ (₹)
(1) 1,30,000 ઇક્વિટી શેર, દરેક ₹ 5નો તેવા	6,50,000
(2) સામાન્ય અનામત	70,000
(3) પ્રોવિડન્ટ ફંડ	3,60,000
(4) લેણદારો	86,000
(5) આહેર થાપણ	3,26,000
(6) ભાડું ચૂકવવાનું બાકી	13,000
(7) કરવેરાની જોગવાઈ	68,000
(8) અન્ય લાંબાગાળાની જવાબદારી	15,000
(9) કામચલાઉ લોન (જમા બાકી)	12,000

6. નીચે આપેલ બાકીઓ મૂન લિમિટેડના ચોપડાઓમાંથી લેવામાં આવી છે. આ બાકીઓ પરથી તા. 31-3-2017ના રોજનું પાકું સરવૈયું કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ તૈયાર કરો.

બાકી	રકમ (₹)
(1) મળવાનું બાકી વ્યાજ	30,000
(2) પ્લાન્ટ-યંત્રો	15,00,000
(3) ઇક્વિટી શેરમૂડી	15,00,000
(4) બેન્કસિલક અને રોકડ	67,500
(5) સામાન્ય અનામત	30,000
(6) આખરસ્ટોક	2,70,000
(7) લેણદારો	6,00,000
(8) દેવાદારો	3,45,000
(9) કરવેરાની જોગવાઈ	90,000
(10) 12 %ની બેન્ક લોન	1,95,000
(11) બિનચાલુ રોકાણો	45,000
(12) ઇલેક્ટ્રિક્સીટી ડિપોઝીટ	1,87,500
(13) પ્રોવિડન્ટ ફંડ	30,000

7. નીચેની બાકીઓ કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-IIIમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે કંપનીના નફા-નુકસાનના પત્રકમાં ક્યા શીર્ષક હેઠળ દર્શાવશો ?

(1) વેચાણ	(2) પગાર
(3) ઘસારો	(4) ઘાલખાધ પરત
(5) ડિબેન્ચર વ્યાજ	(6) ઓડિટ ફી
(7) ભંગારની ઉપજ	(8) મિલકત વેચાણનો નફો
(9) આહેરાત ખર્ચ	(10) પ્રોવિડન્ટ ફંડમાં ફાળો
(11) બેન્ક ઓવરરાઇટનું વ્યાજ	(12) બેન્ક ચાર્જ્સ
(13) કર્મચારીઓને બોનસ	(14) માંડી વાળેલ ડિબેન્ચર વટાવ

8. તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતા વર્ષ માટે પટેલ લિમિટેડની માહિતી પરથી કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ નફા-નુકસાનનું પત્રક તૈયાર કરો.

બાકી	રકમ (₹)
(1) ભંગારનું વેચાણ	10,500
(2) વપરાયેલ માલની પડતર	1,87,500
(3) પગાર	78,000
(4) ચૂકવેલ વ્યાજ	9000
(5) વેચાણ	3,81,000
(6) તૈયાર માલના સ્ટોકમાં ફેરફાર	12,000
(7) ઓફિસ અને વહીવટી ખર્ચ	15,600
(8) ઘસારો	84,000
(9) કરવેરાની જોગવાઈ નફાના 30 % કરો.	

9. તા. 31-3-2017ના રોજનું કેપુર લિમિટેડનું કાચું સરવૈપું નીચે મુજબ છે :

વિગત	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
ઇક્વિટી શેરમૂડી		2,40,000
ઓફિસ અને વેચાણ ખર્ચ	24,000	
ખરીદી	4,26,000	
10 %ના ડિબેન્ચર		1,20,000
વેચાણ		9,60,000
સોફ્ટવેર	1,20,000	
મજૂરી	24,000	
ડિબેન્ચર વ્યાજ	12,000	
પગાર	3,00,000	
બેન્ક ઓવરડ્રાઇફ્ટ		14,400
જમીન-મકાન	2,28,000	
શરૂઆતનો સ્ટોક	36,000	
મળેલ વટાવ		15,600
દેવાદારો	1,80,000	
	13,50,000	13,50,000

અન્ય માહિતી :

- (1) આખરસ્ટોક ₹ 42,000
- (2) નફાના 50 % કરવેરાની જોગવાઈ કરો.

આપેલ વિગતો પરથી તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતા વર્ષ માટે કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ વાર્ષિક હિસાબો તૈયાર કરો. હિસાબોને લગતી નોંધો જરૂરી નથી.

10. તા. 31-3-2017ના રોજનું પાર્થ લિમિટેડનું કાચું સરવૈપું નીચે મુજબ છે :

વિગત	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
વેચાણ		11,25,000
કર્મચારી લાભના ખર્ચ	1,95,000	
માલસામગ્રી	1,65,000	
નાણાકીય પડતર	26,250	
જામીનગીરી પ્રીમિયમ		60,000
કાયમી મિલકતો - દશ્ય	12,00,000	
વેપારી દેવાં		90,000
ઈક્સિવટી શેરમૂલી		7,50,000
વેપારી લેઝાં	60,000	
અન્ય ઉપજ		30,000
લાંબા ગાળાનાં ઉછીનાં નાશાં		5,25,000
રોકડ અને બેન્કસિલક	90,000	
ઘસારો	33,750	
વેચેલ માલની પડતર	6,00,000	
બિનચાલુ રોકાણો	2,10,000	
	25,80,000	25,80,000

ઉપરની માહિતી પરથી કંપનીધારા 2013ના પરિશિષ્ટ-III મુજબ તા. 31-3-2017ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષના વાર્ષિક હિસાબો તૈયાર કરો. હિસાબોને લગતી નોંધો જરૂરી નથી.

